

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 397/2-XIX/7 08.03.2016. године	
--	--

На основу члана 202. став 1. алинеја 15. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, одржаној дана 08.03.2016. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: КАМЕНА ПЛАСТИКА НА ТЕРИТОРИЈИ ПРОВИНЦИЈЕ Dacia ripensis у РАЗДОБЉУ III-IV ВЕКА, кандидата мр Маје Живић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 13.10.2009. године.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Војислав Јелић
---	--

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
<u>04/1-2 бр.6/14</u>	Веће научних области
(број захтева)	друштвено-хуманистичких наука
<u>8.03.2016.</u>	(Назив већа научних области коме се захтев упућује)
(датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Маје (Братислав) Живић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Маја (Братислав) Живић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Камена пластика на територији провинције Dacia Ripensis у раздобљу III – IV века

Универзитет је дана 13.10.2009. својим актом под бр 612-18/319-09 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Камена пластика на територији провинције Dacia Ripensis у раздобљу III – IV века

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Маје (Братислав) Живић

(име, име једног од родитеља и презиме)

одлуком факултета под бр

образована је на седници одржаној 28.09.2015. 1465/2-XIII/6 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Мирослав Вујовић	ванредни проф.	археологија	Филозофски ф.
2. др Јелена Цвијетић	доцент	исто	Филозофски ф.
3. др Софија Петковић	виши научни сарадник	исто	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 8.03.2016.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА <u>Проф. др Војислав Јелић</u>
--	---

Реферат о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Кандидат Маја Живић (рођена 10. XII 1968. године у Зајечару) дипломирала је на Одељењу за археологију Филозофског факултета Универзитета у Београду 1993. године. Магистрирала је 2005. године са радом *Галеријева владарска идеологија кроз иконографију Гамзиграда. Мозаик, скулптура, архитектонска пластика*. Докторске студије уписала је на Одељењу за археологију Филозофског факултета у Београду 2005. године. Крајем 2009. године кандидату је одобрена докторска теза *Камена пластика на територији римске провинције Dacia Ripensis у периоду III – IV века*. Током и након завршених основних и магистарских студија, учествовала је у више археолошких пројеката, међу којима бисмо издвојили учешће у истраживању *Sirmium* – а (1990 и 1991. године) а од 1989. године (уз краћи прекид 1990 и 1991. године) и у оквиру систематских археолошких истраживања Гамзиграда, под патронатом САНУ, *Felix Romuliana – Гамзиград* (односно *Гамзиград и Шаркамен*). Од 2005. до 2012. године учествовала је у српско – немачком пројекту сондажних истраживања простора ван бедема Ромулијане (сарадња Археолошког института у Београду, Римско – германске комисије Немачког археолошког института из Франкфурта /Römisch-germanische Kommission des Deutsches Archäologische Institut - RGK DAI/, Филозофског факултета Универзитета у Београду и Народног музеја у Зајечару.

Од 1995. Године колегиница Живић запослена је у Народном музеју у Зајечару као археолог – кустос где јој је поверено старање о збирци *Felix Romuliana – Гамзиград*. У овом својству учествовала је у реализацији и поставци више изложби, од којих бисмо издвојили обележавање 50 година од почетка археолошких истраживања Гамзиграда – Ромулијане 2003. године када се јавља и као аутор нове поставке *Felix Romuliana – Гамзиград* у Народном музеју и аутор пратећег каталога (*Felix Romuliana, педесет година одгонетања/ Felix Romuliana, 50 years of solving*). Мр Маја Живић аутор је више гостујућих изложби материјала из збирке *Felix Romuliana – Гамзиград* у више градова Србије (Крушевац, Шабац, Јагодина), као и изложбе *Ромулина кућа од Диониса до Христа*, која је од 2014. до 2015. године гостовала у Турн Северину (Румунија), Видину и Русама (Бугарска). У звање истраживач – сарадник Археолошког института у Београду изабрана је 2006. године. Од 2007. до 2011. године Маја Живић је била председник Античке секције Српског археолошког друштва и члан Управног одбора Српског археолошког друштва.

Докторска дисертација мр Маје Живић *Камена пластика на територији провинције Dacia Ripensis у раздобљу III – IV века* састоји се од 499 страна текста у ужем смислу, 51 стране библиографије и 394 библиографске јединице (од тога 6 у електронској форми). Илустративни део рада састоји се од 54 слике приложене унутар текста и 85 засебних табли.

БИБЛИОГРАФИЈА:

1. Прстење из средњовековне збирке Народног музеја у Зајечару, *Археологија источне Србије* (Зборник радова са научног скупа одржаног 8 – 10. децембра 1995. године у Доњем Милановцу), Београд 1996, 329 – 338 (резиме енгл. Rings from Medieval collection of the National Museum at Zaječar).
2. Гробница из Зајечара као прилог проучавању гробница с почетка позног Царства на територији Мезије, *Гласник Српског археолошког друштва* 14, Београд 1998, 259 – 262 (резиме енгл. A Grave from Zaječar as the Contribution to the Study of Graves from the Beginning of the Late Empire at the Territory of Moesia).
3. Коштани предмети из касноантичке царске палате Romuliana, *Археолошка налазишта Крушевца и околине* (Зборник радова са научног скупа *Археолошка налазишта Крушевца и суседних области*, одржаног 15 – 18. маја 1997. године у Крушевцу), Крушевац - Београд 2001, 239 – 249 (резиме франц. Les objets en os de Romuliana, une Palais de la Haute Antique).
4. Магијска заштита и лечење магијом у антици и средњем веку, *За здравље* (Зборник радова са научног скупа посвећеног историји медицине и здравствене културе), бр. VI, Зајечар 2000, 193 - 205.
5. Дионис, смртник који је победио сопствену смрт (настајање, плодност, исцељење, спасење), *За здравље* (Зборник радова са научног скупа посвећеног историји медицине и здравствене културе), бр. VII, Зајечар 2001, 31 - 43.
6. Четврт века посвећености Гамзиграду – Одгонетање гамзиградске загонетке, *Рад Драгослава Срејовића на истраживању античке археологије* (Зборник радова са научног скупа посвећеног академику Драгославу Срејовићу, одржаног у Крагујевцу 30. октобра – 1. новембра 2002. године), Меморијал Драгослава Срејовића, Зборник радова 2, Крагујевац 2003, 77 – 89 (резиме енгл. A quarter of century devoted to Gamzigrad – Deciphering the Gamzigrad riddle).
7. Археолошка истраживања и конзерваторско – рестаураторски радови у Ромулијани 2002. године, *Развитак*, год. XLIII, бр. 211 - 212, Зајечар 2003, 41 - 46.
8. Извештај о археолошким ископавањима на локалитету *Romuliana* – Гамзиград у јужној кули западне капије млађег утврђења (кули 19) у 2002. години (са С. Петковић, М. Вујовићем и П. Прашталом), *Старинар* н. с. LIII/LIV (2003-2004), Београд 2004, 295 - 301.

9. *Romuliana*, Галеријева царска палата (кратак приказ Гамзиграда – водич, српски/енглески/француски/италијански/немачки/словеначки/румунски/бугарски), Зајечар 2003 (1. издање).
10. *Felix Romuliana, педесет година одгонетања/ Felix Romuliana, 50 years of solving* (књига издата поводом изложбе посвећене педесетогодишњици од почетка истраживања Гамзиграда - Ромулијане; двојезично издање: упоредо српски и енглески; 200 страна), Зајечар – Београд 2003.
11. Археолошка истраживања Ромулијане 2004. године (са С. Петковић), *Развитак*, год. XLIV, бр. 217 - 218, Зајечар 2004, 19 - 29.
12. Културна улога ћилибара: симболичка, магијска, лековита, *Тимочки медицински гласник*, бр. 29 (Зборник радова са XI научно – стручног скупа *Историја медицине и народне здравствене културе*), Зајечар 2004, 39 - 46.
13. У каталогу: *Constantino il Grande, La civiltà antica al bivio tra Occidente e Oriente*, Milano 2005, каталожке јединице: № 2 (Ritratto di Galerio e mano sinistra con globo), стр. 204-205, № 89 (Archivolto con iscrizione), стр. 260, № 90 (Mosaico con Labirinto), стр. 261 и № 151 (Mosaico con cacciatori), стр. 300.
14. Константин Велики. Античка цивилизација на раскршћу између Запада и Истока (Приказ изложбе *Constantino il Grande. La civiltà antica al bivio tra Occidente e Oriente*, отворене у Риминију 15. марта 2005. године), *Гласник Епархије тимочке*, година 11, број 32, Кладово 2005, 42 – 44.
15. Група бронзаних фибула са Ромулијане (са С. Петковић), *Зборник Народног музеја XVIII - 1*, археологија, Београд 2005, 439 – 458 (резиме енгл. The group of the bronze fibulae from Romuliana).
16. Early Byzantine ironworking object at the site Gamzigrad – *Romuliana* in Southeast Serbia (са С. Петковић), *Metallurgy in Southeast Europe from Ancient Times till the End of 19th Century*, III International Symposium: *Metallurgy in Southeast Europe from Ancient Times till the End of 19th Century*, September 26th – 30th 2005, Sozopol, Bulgaria, *Reports*, Sofia 2005, 101 – 127.
17. Археолошка истраживања Ромулијане – Гамзиграда током 2005. године (са С. Петковић), *Развитак*, год. XLV, бр. 221 - 222, Зајечар 2005, 32 - 38.
18. Металуршки објект на налазишту Гамзиград – Ромулијана у источној Србији (са С. Петковић), *Развитак*, год. XLV, бр. 221 - 222, Зајечар 2005, 38 - 43.
19. Средњовековни Гамзиград у светлу најновијих истраживања, *Развитак*, год. XLVI, бр. 223 - 224, Зајечар 2006, 82 - 88.
20. Археолошка истраживања Гамзиграда током 2006. године (сарадња са DAI RGK), *Развитак*, год. XLVI, бр. 225 - 226, Зајечар 2006, 89 – 94.
21. Traces of metallurgical activities in Late Roman Romuliana: results of recent investigations (са С. Петковић), *Metalurgija – Journal of Metallurgy*, vol. 12, br. 2/2006.

22. Трагови металуршких активности у касноантичкој Ромулијани: истраживања 2002 - 2005, Гласник Српског археолошког друштва 22, Београд 2006, 135 – 148 (резиме енгл. Traces of Metallurgical Activities in Late Roman Romuliana: Research 2002 - 2005).
23. *Felix Romuliana* – Streben nach ewigem Nachruhm, *Archäologie in Deutschland*, 5 – 2007 September - Oktober, Stuttgart 2007, 52 - 55.
24. у каталогу (CD – ROM - Katalog) изложбе *Konstantin der Grosse* (одржане у Тријери 2007. године): текст *Felix Romuliana* – Die Residenz des Kaisers Galerius; каталожке јединице: I. 4. 12 (Pilaster mit Tetrarchenbildnissen), I. 5. 11 (Archivolte mit inschrift aus Felix Romuliana), I. 5. 12 (Fragmente einer Porphyрstatue des Galerius) и I. 5. 13 (Mosaik mit der Darstellung eines Labyrinths), Mainz 2007.
25. The Eternal Palace of Galerius, *Minerva* (The International Review of Ancient Art & Archaeology), March/April 2007, Vol. 18, No. 2, 32 – 33.
26. Споменик миту о дивинизираном човеку, *Културни додатак*, „ПОЛИТИКА“ од 14. јула 2007, стр. 2.
27. Catalogue of small finds from excavations outside the defence wall of Romuliana (2005 - 2007), *Старинар* н. с. LVII/2007.
28. Одбљесци рановизантијске занатске уметности кроз призму делатности новооткривене радионице за прераду гвожђа у Гамзиграду. Почетак краја једног ромејског града, *Драгослав Срејовић и уметност* (Зборник радова са научног скупа посвећеног академику Драгославу Срејовићу, одржаног у Крагујевцу 28. и 29. новембра 2006. године), Меморијал Драгослава Срејовића, Зборник радова 3, Крагујевац 2008, 121 – 135 (резиме енгл. Reflections of Early Byzantine Handcraft art through the Prism of Activity of New Discovered Workshop for Iron Processing at Gamzigrad. The Beginning of the End of One Byzantine Town).
29. Конзервација и рестаурација гамзиградских мозаика, *Развитак*, год. XLIX, бр. 233 – 234, Зајечар 2009.
30. (са М. Сладић) Заштитна археолошка истраживања куле I старијег утврђења Ромулијане 2009. године (резиме на енгл. Protective Archaeological Explorations of Tower I of the Earlier Fortification of Romuliana in 2009), Саопштења XLII-2010 (Communications XLII-2010), Београд 2010, 209-221.
31. Early Byzantine metallurgical object at the site Gamzigrad – Romuliana in Eastern Serbia, *Journal of Mining and Metallurgy*, An International Journal for Theory and Practice of Mining and Metallurgy, vol. 45 (1) B – 2009.
32. *Romuliana, a Palace for God's repose*, у: Bruckneudorf und Gamzigrad. Spätantike Paläste und Großvillen im Donau – Balkan – Raum, Зборник радова са научног скупа одржаног новембра 2008. године у Bruckneudorf – у (Аустрија).

33. *Гамзиград: име, положај, економски потенцијали*, у: Felix Romuliana – Гамзиград, Археолошки институт Београд, посебна издања 47, Београд 2010, 11 – 14.
34. *Историјат археолошких истраживања и конзерваторско-рестаураторских радова у Гамзиграду*, у: Felix Romuliana – Гамзиград, Археолошки институт Београд, посебна издања 47, Београд 2010, 11 – 14.
35. *Уметничка остварења у царској палати*, у: Felix Romuliana – Гамзиград, Археолошки институт Београд, посебна издања 47, Београд 2010, 11 – 14.
36. Romulianum. Смрт касноантичког, рођење и смрт једног ромејског насеља (Romulianum. The death of a Late Antique, the birth and the death of a Byzantine settlement), *Хришћанско наслеђе . У сусрет 1700. годишњици Миланског едикта*, Зборник радова са научног скупа (Felix Romuliana – Гамзиград, 30. април 2011), Зајечар 2013, 93 – 115.
36. *Дарови земље. Керамика у животу људи од праисторије до данас из збирке Народног музеја Зајечар* (пратећи каталог изложбе отворене 27. фебруара 2015. год. у Народном музеју Зајечар, чији је координатор била мр Маја Живић): Уводни текст, поглавља: Глина, Опека, Керамичка индустрија (стр. 3-13), каталошки део: кат. јединице 1-90, стр. 42-53), Зајечар 2015.
37. (ca P. Debertolis, prof.agg. University of Trieste - Department of Medical Sciences, Chair of Dental Archaeology, Project SB Research Group - www.sbresearchgoup.eu, Trieste, Italy)
Archaeoacoustic analysis of Cybele's temple in Imperial Roman Palace Felix Romuliana in Serbia, An interpretation by this complementary science of archaeology (7 pages, 8 illustrations), under review, 2015.

2. Предмет и циљ дисертације:

Избор теме докторског рада *Камена пластика на територији провинције Dacia Ripensis у раздобљу III – IV века* проистекао је из потребе да се проуче ако не сви а оно бар најважнији аспекти камене пластике на одабраној територији, чиме би се представио један изузетно важан сегмент живота у римској провинцији Приобалној Дакији у периоду бурних историјских превирања. Приликом анализе камене пластике, акценат је стављен на широк репертоар украса који се јављају на каменим споменицима, са циљем да се у потпуности представи многозначна иконографија, као и да се понуде најприхватљивија разрешења њеног садржаја. Уз иконографију као идеју – водилу, у проучавању камене пластике значајно место дато је и петролошкој анализи материјала, односно свим врстама камена који су коришћени у градњи и украшавању

грађевина, моделовању скулптура и епиграфских споменика. Тиме је начињен покушај да се прошире постојећа знања о провинијенцији појединих врста камена, указивањем на неке до сада у други план потиснуте изворе камена и путеве његове дистрибуције до територије Приобалне Дакије. Као репрезентативни узорак, с обзиром на бројност декоративних елемената и степен њихове очуваности, одабрана је Ромулијана. Опсервације истраживача нису се задржале унутар бедема Галеријеве палате, већ је начињен избор међу бројним другим споменицима са посматране територије, како би се представио што већи број аналогја, чиме је кандидаткиња истовремено желела да повуче паралеле са извесним бројем камених споменика са околних простора. Уз приказ споменика међу којима су пронађене сличности, кандидаткиња се трудила да укаже на све разлике које је уочила код споменика на посматраном простору, првенствено када је у питању иконографска интерпретација појединих тема и присуство односно отсуство неких мотива и симбола. Све анализе и сугестије биле су уперене ка настанку синтезе која би олакшала нека будућа истраживања. Крајњи циљ био је да, преко што је могуће подробније и језгровитије анализе свог доступног каменог украса (било да се ради о публикованом или непубликованом материјалу) насталог на одабраној територији у специфичним временским, друштвеним и религијским оквирима, сачини каталог обрађеног материјала.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

- На територији провинције *Dacia Ripensis* постоји широк репертоар камених споменика, међу којима се својом специфичношћу издваја украс Галеријеве палате у Гамзиграду. Иконографија камене пластике Ромулијане је првенствено визуелни израз Галеријеве владарске идеологије, утемељене на постулатима тетрархије, али истовремено и пример оригиналних локалних иконографских схема.
- Камени украс Ромулијане, који су израдили клесари пристигли из великог центра (највероватније Солуна) и пореклом са простора са дугом скулпторском традицијом, по квалитету и уметничкој вредности знатно се разликује од украса насталих у локалним радионицама Приобалне Дакије, укључујући и радионицу у њеној престоници, Рацијарији.

- Декорација Ромулијане (архитектонска пластика, мозаици) највећим делом је везана са култ Диониса - у функцији Галеријеве владарске идеологије. Логично је претпоставити да су представе Диониса (и његовог тијаса) заступљене и у скулпторалном репертоару (фрагменти једне статуе тј. скулпторалне групе од црвеног порфира вероватно су приказивали Диониса са пантером). Такође, на основу фрагмената житног класја од црвеног порфира, могуће је претпоставити постојање скулптуре Либер (Либера и Либере), највероватније у контексту његове идентификације са Дионисом.

- У Ромулијани је, уз монументалну скулптуру Галерија (и још једног тетрарха – Диоклецијана?) од црвеног порфира, извесно постојање две монументалне мермерне скулптуре императора у оклопу. Оне су могле стајати на некој врсти форума, у оквиру теменоса храма у југоисточном тракту палате (већем од два гамзиградска светилишта, највероватније посвећеном Јупитеру и Херкулу). Можда је постојао и лични култ тетрархијских владара, независно од култова божанстава чији су они били репрезенти на земљи.

- У Ромулијани су дорађивани неки елементи украса од црвеног порфира – можда делови инвентара (намештаја?) Галеријевог маузолеја на Магури, о чему сведоче фрагменти тордираних стубића од овог камена, откривени у непосредној близини Галеријевог маузолеја. Такође, највероватније да су и неке мале порфирне скулптуре израђиване (или дорађиване) на лицу места, о чему сведоче фрагменти неких недовршених статуета.

- Уз беле мермере коришћене за израду скулптура и архитектонске декорације Ромулијане, чије је порекло познато (пантелички и пароски мермер за скулптуре, проконески и докименионски за архитектонску пластику), постоји и изванредан број архитектонских елемената и скулптура израђених од белих мермера чије је порекло непознато. Претпоставили смо да би се за пореклом ових мермера могло трагати на територији данашње Румуније и Бугарске. Присуство трачког мермера (из околине Рацијарије) потврђено је анализом узорака узетих са две скулптуре/рељефа (представа лова на дивљег вепра и уснула Аријадна).

- Уз већ познате локалне радионице у Рацијарији и другим великим центрима провинције, као и ону у Ромулијани, у ширем залеђу Галеријеве палате могуће је лоцирати још једну клесарску радионицу, у данашњем селу Рготина (*Argentis?*). Ова

хипотеза базирана је на споменицима израђеним у локалном пешчару – тзв. „Рготски камен“.

- Неки споменици из Рготине (две вотивне аре посвећене Јупитеру Кохорталису и вотивна икона Хекати) говоре у прилог присуства досељеника (припадника неких војних јединица) из западно-илирских области римске провинције Далмације на овом месту. Логично је претпоставити да су они боравили у данашњој Рготини (*Argentens* ?), због рударских активности.

- У Равни (*Timacum Minus*) је, уз епиграфски потврђена светилишта Дијани и Марсу, можда постојало и светилиште Јупитера Долихена (а можда и још неког оријенталног божанства – Серапис / Серапис – Изиди ?).

- Надгробне стеле из Равне су, првенствено због свог епиграфског садржаја, изузетно значајне за праћење размештања и боравка трупа у долини Тимока. О присуству припадника *leg. XIII Geminae* сведочи једна стела из Равне (*Timacum Minus*). Да ли присуство припадника ове легије у Равни стоји у некој вези са присуством исте легије у Ромулијани, о чему сведочи једана вотивна ара посвећена Митри? Да ли, на основу овог усамљеног налаза можемо говорити о боравку неке јединице ове легије у Ромулијани у веку и какви су могли бити разлози њеног присуства? Можда су у питању неки већи грађевински радови (у време цара Аурелијана?).

4. Кратак опис садржаја дисертације:

I Увод (стр. 1 – 25): У овом поглављу кандидат је дао осврт на историјске, политичке и социјалне прилике у касноантичком раздобљу као предуслов настанка „посткласичне уметности“. Ова општа разматрања била су неопходна како би се учиниле јаснијим особености проучених споменика, односно једне уметности која истовремено представља наставак класичне римске уметности и традиције и искорак из ње (иконографске карактеристике које представљају увод у рановизантијску уметност).

II Тема и циљ истраживања. Методолошки приступ одабраној теми (стр. 25 – 29): Уз иконографију као идеју – водиљу, у проучавању камене пластике значајно место дато је и анализи материјала, односно свим врстама камена који су коришћени у

градњи и украшавању грађевина, моделовању скулптура и епиграфских споменика. Тиме је начињен покушај да се прошире постојећа знања о провинијенцији појединих врста камена, указивањем на неке до сада у други план потиснуте изворе камена и путеве његове дистрибуције до територије Приобалне Дакије.

III Историјске, социјалне, политичке и религиозне прилике у балканским провинцијама у касној антици. Територијални и временски оквир. Кратак историјат досадашњих истраживања (стр. 29 – 58): У овом поглављу кандидат је представио историјско – политичке прилике у Приобалној Дакији у раздобљу III – IV века, као предуслов настанка специфичног иконографског израза.

IV Религијска слика позног царства преточена у камен (стр. 58 – 212): У овом обимном поглављу кандидат је приказао бројне испреплетане култове и веровања на територији Приобалне Дакије, наводећи као пример поједине споменике везане за појединачне или синкретичке култове.

V Тетрархија као време преображаја и нових иконографских решења (стр. 212 – 241): Кандидат је у овом поглављу представио једно посебно раздобље у оквиру римске историје, које је донело специфичан уметнички израз и нова иконографска решења. Као илустрација овог раздобља кандидату је послужила Галеријева Ромулијана, коју је поредио са тетрархијским споменицима са других подручја.

VI Грађа (стр. 241 – 490): Ово, најобимније, поглавље кандидат је поделио у два одељка. У првом – VI-1. Типолошки преглед споменика и анализа појединачних типова (стр. 242 – 316), кандидат је навео, по типовима, све споменике који се јављају на простору Дакије, са нагласком на територији Приобалне Дакије. Типолошки преглед споменика прати анализа појединачних типова, првенствено њихових стилских и иконографских карактеристика, уз осврт на историјске и социјалне прилике као предуслов њиховог настанка и развоја; У другом делу – VI-2. Каталог (стр. 316 – 490), направљен је каталошки преглед појединачних споменика, усклађен са њиховом типолошком поделом.

VII Закључна разматрања (стр. 490 – 500): У овом поглављу, кандидат је изнео закључке до којих је дошао у свом раду. Закључке је изнео кроз кратак преглед свих типова споменика обрађених у каталогу, редоследом усклађеним са каталогом.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Докторска дисертација мр Маје Живић представља рад у коме је по први пут на једном месту изложена и анализирана обимна грађа о украсу камених споменика на простору Приобалне Дакије. Проучене споменике кандидат је каталогски обрадио, у складу са типологијом утемељеном на функцији споменика. Сви споменици су хронолошки опредељени (за неке споменике кандидат је предложио нешто другачије датовање од аутора који су их објавили) и за сваки су наведени сви релевантни подаци (место и услови налаза, врста материјала од кога је споменик израђен, димензије, место где се споменик данас налази, односно институтцију у којој се чува). За сваки појединачни споменик дат је исцрпан опис, као и илустрација (фотографија и/или цртеж) у прилогу – у таблама које су приложене уз каталог. Напошетку, за сваки предмет наведена је комплетна литература (у случају да је публикован).

Анализа проучених споменика утемељена је на иконографији украса и тумачењу њене симболике. Кандидат је дао нека нова тумачења иконографских мотива и приказао на неке оригиналне иконографске схеме појединих просторних целина (Ромулијана, нпр.). Такође, мр Маја Живић указала је на неке нове локалне радионице, као и на нове путеве дистрибуције камена у Приобалну Дакију. У раду мр Маје Живић дати су нови подаци о присуству неких војних јединица у појединим областима Приобалне Дакије и изнете неке хипотезе и закључци о разлозима размештања и присуства неких војних јединица у појединим деловима ове територије.

6. Закључак:

Дисертацију мр Маје Живић *Камена пластика на територији провинције Dacia Ripensis у раздовбљу III – IV века*, одликује поуздан методолошки приступ и добро промишљен концепт рада уз коришћење релевантне и обимне научне литературе. У изради докторске тезе кандидат се у највећој мери придржавао утврђеног истраживачког плана чиме је одговорио на постављене захтеве. Истраживање камене пластике *на територији Приобалне Дакије* до сада није презентовано у форми посебне научне синтезе што додатно поткрепљује чињеницу да је рад од посебног значаја, особито за будућа истраживања камене пластике на територији Приобалне Дакије и римских провинција у целини. Имајући све наведено у

виду износимо пред Наставно-научно веће Филозофског факултета позитивну оцену рада *Камена пластика на територији провинције Dacia Ripensis у раздобљу III – IV века* и сматрамо да кандидат мр Маја Живић може приступити његовој јавној одбрани.

У Београду 23.11. 2015

проф. др Мирослав Вујовић (ментор)

др Софија Петковић, виши научни сарадник

доц. др Јелена Цвијетић